

Kris Lemsalu: New York on selline linn, mis sind otseselt ei vaja

Tõnu Karjatse eile kell 16.36

Kris Lemsalu Autor/allikas: Siim Lõvi /ERR

Tõnu Karjatse jätkab intervjuude sarja New Yorgis tegutsevate eesti loomeinimestega. Kris Lemsalu avas aprillis Austrias Melkis, mais avab ta isikunäituse aga Margot Sameli galerii New Yorgis.

Alustame "Doorast" (Viinis avatud Kris Lemsalu skulptuur – *toim.*). Mis on "Doora" lugu, kuidas ta sinna sai?

Doora valmis konkursi tulemusel, kuhu kustuti viis

kunstnikku. See on linnas nimega Melk, linna uues sadamas, täpselt Doonau ääres. Suunda ette ei antud, öeldi, et meil on vaja siia skulptuuri, tehke oma pakkumine, mudel ja see on kuupäev. Kunstnik sai vabad käed.

Kas pidid arvesse võtma kohalikke legende, ajalugu?

Tegelikult oli see päris pikk uurimustöö, tegin koostööd ühe sõbraga, kes oli ka projektijuht. Mina töötasin läbi oma Jungi raamatukogu, kus on palju folklorismi- ja mütoloogiateemalisi raamatuid. Sukeldusin sellesse, kuidas teha midagi, mis on avalikus ruumis ja kõnetaks, oleks meeldiv ja hooliv. Ma hakkasin justkui kaugelt oma karja kokku ajama – avalik ruum, ajaline vastupidavus ja kestvus olid need esimesed märksõnad.

Alguses oli väga palju lugusid. Alam-Austria liidumaa saatis ka ühe raamatu linna ajaloo kohta, seal avastasin Madonna ehk jumalaema pildi linna raamatukogu laemaalinguna, see Madonna astub seal samasuguse sammuga nagu Doora, ta peas on väikesed tiivad ning ta liigub pilvedel, justkui nõid "Võlur Ozi" raamatus.

Siis tabasingi ära tegelase, kes seal peab olema ja kuna seal on ka sees liikumine, siis tahtsin lahendada seda skulptuuri nii, et ta oleks liikuv igat pidi – ta lendab, saab kõndida, uisutada, jalutada jõe peal. Tal on ussilik struktuur, ta võib libiseda ka maa all, tal on silmad, mis on nagu hüpnootiseerivad spiraalid, paatina, mis on ajas

muutuv. Üritasin luua totaalse liikumisvabadusega kangelast.

Sellele kulus üpris hulk aega ja teised projektid pidid kõrvale jätma. Palju neid korraga töös on?

Nii ja naa. Olen harjunud paralleelselt erinevaid asju tegema, terake siit, terake sealt. Kui valmistan töid näitusteks ette aasta või ka aastaid, siis need asjad võtavadki kuju aeglaselt, sest lähen üha enam detailidesse ning kvaliteedi ja materjalide suhtes nõudlikumaks. "Doora" puhul oli toeks fantastiline meeskond, mina ei keevitanud ega betooni ei valanud. Mu kaaslased olid sepp Tarvo Porroson, Art Allmägi ja ka mu vana kursusevend Clemens Viinist, ning sõbranna Teruq New Yorgist, kes on paatinspetsialist.

On see meeskond sul püsivalt abiks või lood iga projekti tarvis uue?

Clemens ja Teruq olid ainsad, kellega ma polnud varem teinud midagi koos, aga Ardi ja Tarvoga olen teinud aastaid juba. Tarvoga rohkem, Ardiga paar projekti. Aga

muidu teen koostööd üpris palju, sa kuidagi tajud üsna kiiresti ära, kellega see toimib ja kellega mitte. Seda dünaamikat on lihtne lahti harutada.

Sa pead end jagama mitme koha vahel: Viin, kus õppisid, New York, kus elad ja Tallinn, kus on stuudio. Milline on see põhimõte, kuidas end jagad?

Ega mingit loogikat siin pole. Kõik oleneb projektist, kui on vaja teha midagi Eestis või suuremaid töid, siis teen seda Tallinnas, kui on näitus Euroopas, valmib see samuti Tallinnas. New Yorgis teen rohkem 2D asju, joonistan ja teen uurimuslikke töid. Aga New York on selline linn, mis sind otseselt ei vaja ja läheb aega, et ta hakkaks sind vajama. Nüüd on mul plaan ühe kunstnikuga seal stuudiot jagada ja leida inimesi, kellega koostööd teha. See stuudio nagu kukkus mulle sülle, ma ootasin, et midagi nii tuleks ja praegu on see juhtunud.

Kui kaua võttis aega, et New Yorgi kunstiringkonnad sind omaks võtsid või käis see maine juba su ees?

Ma ei usu, et olen juba omaks võetud. Ma arvan, et käin

veel üsna selle tee alguses. See, et ma Margoti (Margot Samel – *toim.*) juures teen näitust, see on algus, aga ega mul pole ka suurt huvi olnud. Eks kogu see kunstiringkond on väike, seda ka maailmamastaabis. Ma tunnen neid inimesi. Siin New Yorgis olen rohkem muusikutega ja see skeene on minu jaoks palju vabam ja huvitavam, kunstiskeene tundub veidi puine ja paljuski kommerts.

Ma praegu veel ootan, mis sülle sajab või ei saja, ma ei pingesta. Muidugi annan omalt poolt parima. Õnne ja töö kombinatsioon on alati see võti. Viin on tegelikult rohkem mulle kodu, ma tunnen, et mul on seal suurem, toetavam kunstnike kogukond. Seal on ka teine atmosfäär, eks selle tundmine tuleb ka sellest, et õppisin seal. Ja mulle meeldib, et sealne linnavalitsus on hakanud usaldama selliseid n-ö igavesi skulptuure ning olen saanud juba teise kutse avalike kunstitööde konkursile.

Seega on Viin avaliku ruumi kunsti poolest New Yorgist ees?

Ma seda New Yorgi avaliku ruumi poliitikat ei tunne, sinna on kindlasti palju raskem siseneda. Ma arvan, et seal lastakse tegutseda tõesti vaid superstaaridel, kuigi on ka erandeid, nagu Highline Park. See algab 14. tänavast ja kulgeb 32. tänavani, sinna lubatakse püstitada pooleks aastaks skulptuure ja see on kureeritud, aga see tundub nagu teine mäng, kuhu lihtsalt ligi ei lasta. Võib-olla tähendab see ka kõvasti kompromisse, keerulisemaid

lepinguid ja nii edasi. Seega pole see just see, mida kohe hüppaks tegema.

Loomulikult ma teeks, aga see oleks tõesti teistsugune mäng, millesse nii kergelt ei pääse.

See tähendaks ka suuremat meeskonda juriidika, lepingute sõlmimiseni välja?

Absoluutselt. Praegu on mul väike meeskond, nii paar inimest – üks tegeleb raamatupidamisega, teine inseneridega. Aga jah, lõbusaid asju on siin riskantne teha, sest võid kohe oodata kohtukutset.

Samas oled ju teinud siin ka väiksemaid *performance*'id tänaval?

Tegimegi seal Highline'i pargis, aga ka siis kutsuti meid juba paar aastat ette. Muidu aga mitte, kui oskaks kitarri tinistada, mängiks näiteks kusagil metroos, aga ka seal on suur konkurents. (*naerdes*). Asi ju ongi selles, et andekaid inimesi on siin tuhandeid. Paljud, kes on tulnud mingi plaaniga siin loomingus läbi lüüa, on lihtsalt pidanud

minema tööle, lihtsalt reaalsus sõidab ühel hetkel sisse ja oledki öövahetuses mingis baaris, kust hommikul lähed tegema veel muud tööd, et ära elada. Aga võid sellega seoses ka midagi muud leida, õpid sellest ja ka see on põnev.

Oled ka Temnikova & Kasela galerii üks kunstnikke, see tähendab, et su kunsti ka esitletakse messidel. Kas see annab ka teatud kindlustunde?

Jah, see tähendab messe, kus on võimalus oma töid müüa ja leida inimesi, kes otsivadki konkreetseid kunstnikke või uusi kunstnikke, aga sama olulised on ka näitused. Ehk siis kõik kokku, mõlemat peab olema. Kui sul tekib mingi äratuntav käekiri, siis kunstimaailm on tegelikult ikkagi päris väike. Nii nagu muusikaski, kui tuleb mingi uus lahe bänd, siis mingil ajal jõuab see ka sinuni. See töötegemise ja vedamise sümbioos on mul toiminud.

Isikunäitus New Yorgi keskel galeriide tänaval, 20. mail avatavas Margot Sameli galeriis. See on ikkagi suur asi.

Jah, mul on selle üle väga hea meel. Aastate jooksul mingid galeriid minuga ikkagi võtnud ühendust ja pakkunud võimalust koostööks või näituseks, aga see on omaette teema – iga kord, kui olen veidi tausta uurinud, olen pettunud. Ainuke asi, mis on minu jaoks kõige olulisem, on usaldus. Kui ma usaldan galeristi, võime edasi rääkida. Seni on mind hoiatatud nende eest, kes on

minuga ühendust võtnud ja nii olengi need pakkumised jätnud ja oodanud. Peab olema kannatlik. Margotit ma usaldan, ta on meeldiv, ta on avatud ja mõistab kunstnikku. Ma väga ootan seda avamist ja tunnen, et see on nüüd õige aeg.

Toimetaja: Kaspar Viilup